

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för kommunikation och medier
Medie- och kommunikationsvetenskap
MKV04:3, HT 2012

Människa eller dödssiffra?

-En kritisk diskursanalys av svensk storstadspress rapportering från
kriserna i Syrien och Jemen.

Av Helena Johansson

Handledare: Fredrik Miegel

Examinator: Johan Jarlbrink

Abstract

Människa eller dödsiffra?-En kritisk diskursanalys i svensk storstadspress rapportering från kriserna i Syrien och Jemen är en uppsats på kandidatnivå skriven av Helena Johansson i ämnet Medie- och kommunikationsvetenskap vid Institutionen för kommunikation och medier vid Lunds Universitet. Med utgångspunkt i teoribildning kring medlidandets politik, orientalism och nyhetsvärdering analyseras rapporteringen i svensk storstadspress kring kriserna i Jemen och Syrien. Syftet är att genom en kritisk diskursanalys studera vilka strukturer som präglar nyhetsrapporteringen och vilka konsekvenser det får.

Uppsatsen belyser hur nyhetsdiskursen har präglats av medlidandets politik och orientalism. Analysen har visat att rapporteringen från Syrien har givits betydligt mer utrymme än rapporteringen från Jemen, något som i viss mån finner sin förklaring i teoribildning kring nyhetsvärdering. Följden har blivit att det finns en stor medvetenhet om situationen i Syrien medan krisen i Jemen för många är okänd.

Nyckelord: Medlidandets politik, kritisk diskursanalys, orientalism, nyhetsvärdering, Jemen, Syrien

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning	1
1.2	Bakgrund	2
1.2.1	Jemen	2
1.2.2	Syrien	3
1.3	Material och avgränsning	3
1.4	Teori och metod	4
1.5	Tidigare forskning	5
1.6	Disposition.....	5
2	Teoretiskt och metodologiskt ramverk	6
2.1	Kritisk diskursanalys	6
2.2	Medlidandets politik	7
2.2.1	Nyhetsförmedlingens tre kategorier	8
2.3	Utrikesnyheternas struktur.....	9
2.4	Orientalism och bilden av den andre	9
3	Analys	11
3.1	Emergency news	11
3.1.1	Handlingskraft.....	12
3.1.2	Bilder som berör	13
3.1.3	Proper distance.....	15
3.2	Adventure news	17
3.2.1	Kontextlös rapportering	18
3.2.2	Nedtonat och deskriptivt språk	19
3.2.3	Bildspråk som distanserar	21
3.2.4	Ingen förövre	22
3.3	Nyhetsvärdering och utrikesnyheternas struktur	23
3.3.1	Tröskelvärde och balans	24
3.3.2	Meningsfullhet	25
3.4	Bilden av den andre	27
3.4.1	Den andre som annorlunda	28
3.4.2	Orientalismens inflytande på medlidandets politik.....	29
4	Slutdiskussion	30
5	Källförteckning	32
5.1	Primärmaterial	32
5.2	Sekundärmaterial	33

1 Inledning

Hösten 2012 kom Läkare utan Gränser ut med rapporten *Kriserna som svenskarna glömt*. I denna uppmärksammar organisationen att många av dagens humanitära kriser världen över har gått majoriteten av svenskarna förbi. Den största anledningen till detta, menar man, är att rapporteringen i massmedia om dessa är mycket begränsad. En undersökning som Läkare utan Gränser har gjort visar att de humanitära kriser som flest andel av svenskarna känner till är också de som det rapporteras flitigast om, likaså är de kriser som väldigt få känner till de som det rapporterats minst om. Två av de länder som nämndes i rapporten var Jemen och Syrien. Syrien stod som exempel på en humanitär kris som många svenskar kände till medan Jemen var exempel på en humanitär kris som gått en stor del av den svenska befolkningen förbi. *Både* Jemen och Syrien härjas just nu av våldsamheter som har katastrofala konsekvenser för civilbefolkningen. Jemen lider av kronisk brist på vatten, mat och sjukvård som en följd av det urskiljningslösa våldet i landet, trots det var det bara 3 procent av de tillfrågade i Läkare utan gränserns undersökning som hade spontan kännedom om situation i Jemen. Motsvarande siffra för Syrien var att tre av fyra tillfrågade kände till att Syrien är ett land i kris (Läkare utan Gränser 2012). Hos mig väckte detta frågor kring nyhetsvärdering och nyhetsrapportering. Varför hamnar en del kriser på första sidan medan andra blir en notis bland många andra? Hur skiljer sig rapporteringen kring de välkända kriserna från rapporteringen kring de bortglömda?

Då massmedia är den viktigaste förmedlaren av medierad erfarenhet har massmedias rapportering stor påverkan på vår världsbild. Vi är beroende av massmedia för att skapa oss en bild av världen utanför vår egen vardag. En snedvriden nyhetsförmedling leder således till en snedvriden världsbild. Därför är det viktigt att förstå de strukturer som styr nyhetsförmedlingen.

1.1 Syfte och frågeställning

Målsättningen med uppsatsen är att studera hur rapporteringen från de humanitära kriserna i Syrien och Jemen har sett ut i svensk massmedia och hur den kan ha påverkat bilden av dem.

Målet är också att försöka finna förklaringar till varför rapporteringen har sett ut som den har gjort. Uppsatsens frågeställningar är därför som följer:

- Hur har rapporteringen kring kriserna i Jemen respektive Syrien tagit sitt uttryck i svensk storstadspress och vilken bild av kriserna har rapporteringen förmedlat?
- Vilka diskursiva strukturer har påverkat rapporteringens utformning?

1.2 Bakgrund

För att inte göra samma misstag som jag senare kommer att hävda att massmedia gör följer här korta bakgrundsbeskrivningar till kriserna i Jemen och Syrien. Tanken är att dessa ska sätta den kommande analysen i en större kontext och på så sätt underlätta för läsaren att ta till sig analysen och kritiskt granska den.

1.2.1 Jemen

Jemen är det fattigaste landet i Mellanöstern och klassas som ett av världens minst utvecklade länder av FN. Analfabetismen är utbredd och omkring hälften av landets befolkning lever under fattigdomssträcket. Det har varit oroligt i landet sedan 2004 då stridigheter utbröt mellan regeringstrupper och shiitiska zaydier som anser sig vara religiöst, socialt och ekonomiskt marginaliserade samtidigt som de inte erkänner den rådande regimen. Trots att det sedan 2010 officiellt råder eldupphör i landet förekommer det fortfarande sammandrabbningar i landet. Sin låga sociala och ekonomiska utveckling till trots har Jemen kommit förhållandevis långt i demokratiseringsprocessen i jämförelse med andra länder i Mellanöstern, man har kvinnlig rösträtt och kvinnor finns, om än i begränsad utsträckning, representerade i det jemenitiska parlamentet och i regeringen. I början av 2011 nåddes även Jemen av den ”arabiska våren”. Omfattande demonstrationer genomfördes där krav på ökad demokrati och reformer ställdes. Vid dessa ledde sammandrabbningar mellan polis och demonstranter till ett hundratal dödade och tusentals skadade. Kravet på att president Ali Abdullah Saleh skulle avgå ledde slutligen till hans avgång i november 2011 och februari 2012 hölls ett presidentval som trots oroligheter och att det bara fanns en kandidat hade ett deltagande på 65 procent (utrikesdepartementet1).

Den humanitära situationen i Jemen har påtagligt försämrats sedan 2011. Konflikterna i elandet har lett till att undernäringen har spridit sig och till fler utbrott av smittsamma sjukdomar. Antalet internflyktingar har ökat och beräknas uppgå till en halv miljon, utöver dessa befinner sig uppskattningsvis 200 000 flyktingar från andra länder, främst somalier, i landet. Livsmedelsförsörjningen har sjunkit till oroväckande nivåer och nära hälften av befolkningen befinner sig i, eller riskerar att hamna i akut livsmedelsbrist. På grund av det osäkra läget i stora delar av landet är det svårt att nå fram med humanitär hjälp och det finns en reell hotbild mot humanitära organisationer (utrikesdepartementet²).

1.2.2 Syrien

Syrien klassas som ett medelutvecklat land ekonomiskt sett men stora regionala skillnader förekommer. Landet är en auktoritär sekulär republik och Baath-partiet har en i författningen lagstadgad dominerande roll i landets styre. Presidenten är statschef och överbefälhavare, han leder regeringen och utser premiärministern samt övriga ministrar i samråd med premiärministern.

Sedan den ”arabiska våren” nådde Syrien i mars 2011 är situationen i landet mycket allvarlig. De fredliga demonstrationer som ställde krav på respekt för mänskliga rättigheter och demokratiska reformer bemöttes med omfattande våld av polis och militär. Oroligheterna som följde demonstrationerna har utvecklats till en öppen konflikt mellan regeringen och oppositionella grupper och hittills beräknas över 30 000 dödas till följd av våldsamheterna (utrikesdepartementet³). Våldet som har drivit stora delar av befolkningen på flykt har även spridit sig till regioner som tidigare varit relativt lugna (utrikesdepartementet⁴). Redan innan oroligheterna började kränktes de mänskliga rättigheterna i landet men kränkningarna har sedan våren 2011 mångdubblats visar en rapport från svenska utrikesdepartementet (UD-rapport).

1.3 Material och avgränsning

Uppsatsen empiriska material består av artiklar och notiser från svensk storstadspress. Dessa har tagits fram via sökningar på *Jemen* och *Syrien* på Retriever, tidigare Mediearkivet. Den tidsmässiga avgränsningen som gjordes var mellan den 1 januari 2012 fram till den 24 oktober 2012. Motivet till detta är, förutom att begränsa antalet träffar, att Läkare utan

Gränser släppte sin rapport den 25 oktober 2012, och de eventuella konsekvenser som denna kunde ha på nyhetsrapporteringen ville jag utesluta ur analysen. Anledningen till att artiklarna är hämtade enbart från storstadspress är även den i främst en fråga om att få fram ett överskådligt material. Trots denna avgränsning fick jag till en början ett väldigt stort antal träffar. De artiklar som inte alls behandlade våldsamheterna i de båda länderna valdes bort direkt. Efter det att jag skaffat mig en överblick över resterande artiklar valde jag ut ett antal som jag anser ge en rättvisande bild av hur rapporteringen har sett ut. Att valet föll på just Jemen och Syrien grundar sig i min föreställning om att de är två jämförbara länder kulturellt och geografiskt sätt, samt att de samtidigt har gått igenom omvälvande förändringar i och med den arabiska våren och att det därför skulle finnas material att hämta från samma tidsperiod. Sedan är de två mycket aktuella och akuta kriser.

1.4 Teori och metod

Uppsatsen har en socialkonstruktivistisk utgångspunkt, vilket innebär att man ser på verkligheten som socialt konstruerad, det finns ingen universell och objektiv verklighet utan den är ett resultat av våra kategoriseringar av den. Vår sociala verklighet är skapad av diskursiva handlingar som bär på värderingar kring hur saker är och bör vara (Winther Jörgensen & Phillips 2002:11f). Utifrån detta ställningstagande lämpar det sig att använda sig av en diskursanalytisk metod eftersom man inom diskursanalysen gör samma antaganden om verkligheten. I den här uppsatsen tillämpas kritisk diskursanalys vars målsättning är att kritiskt granska de institutioner och strukturer som producerar och reproducerar vår bild av verkligheten. Även inom teoribildningarna kring medlidandets politik och orientalism belyser man hur strukturer och institutioner i samhället påverkar vår uppfattning om verkligheten. Medlidandets politik är *både* teoribildningen kring hur vi i Väst förhåller oss till andra människors lidande *och* vad man benämner diskursen kring andra människors lidande. Orientalismen teoriserar hur diskursen kring ”den andre” påverkar vår relation till och föreställning om människor från bland annat Mellanöstern. Galtung och Ruge gör inga sådana antaganden om verkligheten i sin teori kring utrikesnyheternas struktur utan diskuterar istället vad det är som gör en händelse i utlandet till en nyhet i den inhemska pressen. Däremot kan de kriterier för vad som gör en nyhet, i ljuset av en socialkonstruktivistisk utgångspunkt, förstås som en produkt av rådande strukturer i samhället.

1.5 Tidigare forskning

Då teoribildningen kring medlidandets politik ingalunda är ett nytt fenomen har det genom åren forskats mycket kring detta. Under senare år har man bland annat studerat nyhetsrapporteringen kring orkanen Katrina och hur diskursen kring medlidandets politik har präglat rapporteringen och i förlängningen då även relationen mellan åskådare och offer (Jones 2011). Vidare har det forskats kring hur en nyhetsdiskurs starkt präglad av medlidandets politik rapporterar kring vad Väst anser vara Afrikas mest ömmande sociala problem och hur denna rapportering istället för att uppmana till direkt intervention enbart väcker medlidande (Anderson 2012).

Lilie Chouliaraki, vars forskning denna uppsatsens teoretiska fundament i stor utsträckning vilar på, har bidragit med mycket forskning med utgångspunkt i medlidandets politik. Som exempel kan *The Spectatorship of Suffering* (2006) ges, vars analys har inspirerat min och *Watching 11 September: the politics of pity* (2004) som visar vilket uttryck diskursen kring medlidandets politik tog i rapporteringen kring den 11 september. Studien kom fram till att man i rapporteringen genom olika grepp skapade närhet till offren och vädjade till åskådarnas medlidande. Uppsatsen placerar sig i samma tradition med målsättningen att bidra med nya insikter kring hur medlidandets politik tar sitt uttryck i svensk nyhetsrapportering och vilka konsekvenser det får.

1.6 Disposition

Uppsatsen är indelad i fyra kapitel. Det inledande kapitlet redogör för uppsatsens syfte och frågeställning samt ger en bakgrund till analysen genom att kortfattat beskriva situationen i Jemen respektive Syrien. Därefter följer *Teoretiskt och metodologiskt ramverk* som syftar till att kort redovisa för de teorier som ligger till grund för analysen. *Analys* är det tredje kapitlet rubrik i vilket rapporteringen från Jemen och Syrien analyseras och kritisk granskas utifrån de teorier som presenterades i andra kapitlet. Det fjärde och avslutande kapitlet sammanfattar uppsatsen samt diskuterar de slutsatser som nås i analysen.

2 Teoretiskt och metodologiskt ramverk

Inom diskursanalysen är teori och metod sammanflätade och tillämpningen av en kritisk diskursanalys innebär en del grundläggande teoretiska antaganden om verkligheten; det finns ingen objektiv verklighet utan den kunskap vi har om den är socialt konstruerad och ett resultat av de diskursiva kategoriseringar och tolkningar som vi dagligen gör (Winther Jørgensen & Phillips 2002:4ff). Därför lämpar sig kritisk diskursanalys tillsammans med andra socialkonstruktivistiska teorier väl för att analysera hur nyhetsförmedlingen både påverkar och påverkas av de kategoriseringar vi gör om verkligheten.

2.1 Kritisk diskursanalys

Diskursbegreppet rymmer flera betydelser och förstås i denna uppsats främst som *social praktik* i den mening att den är både konstituerande och konstituerad. Diskursen står i ett dialektiskt förhållande till andra sociala dimensioner och strukturer, på så sätt speglar den inte enbart sociala strukturer utan formar dem också (Fairclough 2012:9, Winther Jørgensen & Phillips 2002:66). Diskursbegreppet används även för att beskriva *språkbruket inom ett särskilt fält*, det vill säga det språk som man använder inom olika fält som exempelvis nyhetsdiskursen. Diskursbegreppet förstås också som ett *sätt att tala som ger mening åt erfarenheter utifrån ett särskilt perspektiv*. Detta syftar till hur man inom olika politiska och filosofiska perspektiv beskriver och förstår världen, den feministiska diskursen skiljer sig exempelvis från den nyliberala diskursen (Winther Jørgensen & Phillips 2002:66f, Berglez 2010:271f).

Den kritiska diskursanalysen kombinerar kritisk samhällsvetenskaplig analys med språkanalys med speciellt fokus på diskursen och dess dialektiska relation till andra sociala element som exempelvis maktstrukturer och nyhetsrapportering i syftet att empiriskt studera hur den upprätthåller sociala och kulturella strukturer (Fairclough 2012:9ff). Analysen är kritisk i den mening att den strävar efter att blottlägga diskursens roll i bibehållandet av ojämlika maktförhållanden (Winther Jørgensen & Phillips 2002:64).

Den följande analysen är utformad utifrån Faircloughs tredimensionella analysmodell. Analysens tre dimensioner består av textanalys, analys av den diskursiva praktiken samt analys av den sociala praktiken. Den textuella analysen fokuserar på textens lingvistiska uppbyggnad som språkbruk, stil och meningsuppbyggnad. Analysen av den diskursiva dimensionen ser till textens uppbyggnad och hur textförfattaren använder sig av (redan) existerande diskurser, som exempelvis nyhetsdiskurs och nyliberal diskurs, för att skapa en text och hur mottagarna genom sin förförståelse av de diskurser som förekommer i texten tillgodogör sig dess innehåll. Analysen av den sociala praktiken sker genom att man tar analysen av den diskursiva praktiken ett steg längre och ser till hur den speglar och reproducerar, alternativt omformar, sociala och kulturella strukturer. Det är via analysen av den diskursiva praktiken som man kan koppla samman den textuella dimensionen med den sociala praktiken. Diskursanalys kan inte ensamt förklara den sociala praktiken och analysen av denna måste därför kompletteras med andra teorier. Denna tredimensionella modell utgör ett analytiskt ramverk för den kritiska diskursanalysen och dess utgångspunkt är att texter bara kan analyseras och förstås i relation till andra texter och den sociala kontexten i vilka de verkar (Winther Jörgensen & Phillips 2002:68ff).

2.2 Medlidandets politik

Hur vi reagerar på det lidande vi ser på tv eller läser om i tidningar är beroende av hur det framställs och representeras menar Lilie Chouliaraki, professor i media- och diskursstudier. Chouliaraki bygger på Hannah Arendts och Luc Boltanskis tankar och teoribildning när hon formulerar sin definition av begreppet *medlidandets politik* (politics of pity). Begreppet syftar till den i (den västerländska) nyhetsförmedlingen dominerande diskursen kring andra människors lidande, lidande som inte drabbar oss själva. Diskursen påverkar hur vi förstår, tolkar och pratar om lidande som inte är vårt eget och det är i denna diskurs som åskådarens relation gentemot lidandet och de som lider skapas (Chouliaraki 2006:38f). Hur massmedia väljer att förmedla lidandet bär på normer kring hur åskådaren bör relatera till det samt hur och om denne bör agera på det. Det är dessa värderingar som inbäddade i nyhetsdiskursen styr hur åskådare i väst förhåller sig gentemot andra människors fjärran lidande. Medlidandets politik innebär att massmedia ofta förmedlar en bild av lidandet som gör det inte bara förståeligt men även etiskt acceptabelt. (Chouliaraki 2006:2f).

Medlidandets politik förutsätter att man kan dela in människor i två kategorier, de som lider och de som inte lider. Dessa två kategorier lever tillräckligt nära varandra för att de mer lyckligt lottade ska uppmärksamma de mindre lyckligt lottades lidande men de lever tillräckligt åtskilda för att lidandet inte ska drabba dem själva (Boltanski 1999:5ff). Hannah Arendt resonerade kring medlidandet och dess konsekvenser för politik och samhälle i boken *On Revolution*. Hon menade att medlidandets politik har sitt ursprung i den franska revolutionen under vilken medkänsla för de utsatta och svaga i samhället var en ledstjärna. Att känna och uttrycka medkänsla var så centralt att det blev viktigare än att aktivt göra gott, något som lever kvar än idag (Arendt 1963:74ff).

Problematiskt med medlidandets politik är att det oftast inte leder till mer än ett konstaterande av lidandet och agerandet uteblir, på så sätt har det en passiviserande inverkan på åskådarna och samhället i stort. Det är inte heller alltid som det lidande vi ställs inför i nyhetsbevakningen eller i vardagen väcker medlidande. Det kan bero på att vi inte identifierar det som lidande eller att det uppfattas som ”naturligt” och att det därför inte finns något att reagera på (Boltanski 1999:3ff).

2.2.1 Nyhetsförmedlingens tre kategorier

I massmedias utrikesrapportering kring lidande identifierar Chouliaraki tre former för hur medlidandets politik tar sitt uttryck, dessa delar hon in i kategorierna *adventure news*, *emergency news* och *ecstatic news*. Dessa tre kategorier bör förstås som konkretiseringar av medlidandets politik, vilka faktiska uttryck som medlidandets politik kan ta i nyhetsdiskursen. Kategorierna, som Chouliaraki har identifierat i sina studier av europeiska utrikesnyheter, karaktäriseras av hur de skildrar lidandet på platser långt bort från åskådarens trygga hem och huruvida de väcker medlidande och engagemang hos åskådaren för det lidande denne ställs inför (Chouliaraki 2006:94).

Adventure news karaktäriseras av ett deskriptivt återgivande av fakta utan känslouttryck som i sin diskursiva uppbyggnad inte väcker vare sig medlidande eller engagemang hos åskådaren. I sin utformning misslyckas *adventure news* både med att förmedla händelsers säregenhet och att sätta det i ett större samhälleligt och historiskt sammanhang.

I kategorin *emergency news* förmedlas lidande på ett sätt som väcker medlidande. Genom användandet av mer komplicerade narrativ och fler, ofta känsloladdade, bilder skapas en relation mellan åskådaren och de lidande som saknas i *adventure news*.

I ecstatic news förmedlas lidande på ett sätt som väcker både medlidande och identifikation med offren hos åskådaren. Ecstatic news är en ovanlig form av rapportering, nyhetsrapportering tar formen av ecstatic news vid tillfällen då händelsen uppfattas som extraordinär av massmedia i väst och det finns en stark kulturell koppling till olycksplatsen (vanligtvis en del av västvärlden) och dess offer.

2.3 Utrikesnyheternas struktur

Freds- och konfliktforskarna Johan Galtung och Mari Holmboe Ruge publicerade 1965 den vetenskapliga artikeln *The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers*. Författarna försöker med artikeln förklara varför vissa händelser i utlandet blir nyheter och andra går obemärkt förbi. Deras utgångspunkt är perceptionspsykologisk och de ställer i artikeln upp ett antal nyhetsfaktorer som en händelse måste nå upp till för att uppfattas som en nyhet (Hvitfelt 1985:102). Tröskelvärde, meningsfullhet och komposition är några sådana faktorer (Galtung & Ruge 1965). Studien har fått motta kritik genom åren, bland annat för att den skulle vara för psykologisk och på så sätt lägga för mycket tyngd på den enskilde journalistens inflytande (Hvitfelt 1985:103). Trots kritiken har Galtung och Ruges teoribildning stått sig genom åren och visat sig vara mycket väl tillämpbar på uppsatsens empiriska material. Utifrån en socialkonstruktivistisk position kan man bemöta kritiken med att den enskilde journalistens syn på verkligheten och vad som är viktigt är socialt och kulturellt konstruerat och därför med stor sannolikhet inte skiljer sig avsevärt från andra journalisters.

2.4 Orientalism och bilden av den andre

1978 kom Edward Said ut med boken *Orientalism* i vilken han belyser Västs förhållande till Öst, ett förhållande präglat av makt, dominans och hegemoni i vilket Öst blir till ”det andra”, det annorlunda, Västs motbild. Said beskriver orientalismen som en diskurs med egna institutioner, vokabulär, idéer och forskning som har använts för att förhålla sig till Orienten och orientalerna genom att definiera dem och utöva makt över dem (Said 1993:5ff, 42). Den orientaliska diskursen delar upp Väst och Öst i ”vi” och ”dem” där Öst får representera det som är annorlunda och underlägset. På så sätt har orientalismens diskurs kring Orienten

bidragit till Västs definition av sig själv genom att ständigt vara Västs motsats (Said 1993:4f). Orientalismen blir således ett sätt att för alltid skilja på Öst och Väst och identifikationen dem emellan.

3 Analys

Analysen är indelad i styckena *Emergency news*, *Adventure news*, *Nyhetsvärdering och utrikesnyheternas struktur* samt *Orientalism*. Styckena är därefter indelade i analyspunkter inspirerade av både det teoretiska ramverket och vad det empiriska materialet har visat. Således saknas kategorin *ecstatic news* eftersom det empiriska materialet, föga förvånande men högst beklämmande, har visat att rapporteringen inte har tagit den formen. Vidare har det empiriska materialet visat att rapporteringen från Jemen nästan uteslutande har tagit formen av *adventure news* och rapporteringen från Syrien har tagit formen av *emergency news*, därför kommer Syrien att analyseras som ett exempel på *emergency news* och Jemen kommer att analyseras som ett exempel på *adventure news*.

I styckena *Emergency news* och *Adventure news* fokuserar analysen på nyhetsförmedlingen och hur nyhetsförmedlingen genom sin utformning reproducerar medlidandets politik. Analysen i *Nyhetsförmedling och utrikesnyheternas struktur* och *Orientalism* ser till hur diskursiva strukturer i nyhetsförmedlingen och i samhället påverkar rapporteringen och till viss del kan förklara dess utformning. Det finns naturligtvis andra aspekter som förklarar varför rapporteringen har tagit den form den har gjort men på grund av uppsatsens omfattning och inriktning på socialkonstruktiva aspekter tas de inte upp här.

3.1 Emergency news

Rapporteringen från Syrien har i det empiriska materialet tagit formen av *emergency news*. Genom användandet av förhållandevis komplicerade narrativ och ofta känsloladdade bilder skapas en relation mellan åskådaren och de lidande som saknas i *adventure news*. Det är denna relation som är nyckeln till åskådarens medlidande och engagemang. De komplicerade narrativen skapar en förutsättning för en djupare förståelse för vad som sker och vad lidandet faktiskt innebär. Det blir med detta tydligt att situationen i Syrien är extraordinär och präglas av våld och misär.

3.1.1 Handlingskraft

Att i nyhetsförmedlingen visa för åskådaren eller läsaren att de lidande har agens, det vill säga förmågan att agera på sitt eget öde för att förbättra sin situation, är ett sätt att förmedla deras mänsklighet. Chouliaraki identifierar olika sätt som emergency news använder för att visuellt och textuellt förmedla de lidandes mänsklighet. Det kan förmedlas via en ”gest” i vilken den lidande utför en konkret och målmedveten handling i syfte att ta sig ur sitt lidande. Det kan även förmedlas via en blick med vilken den lidande skapar en aktiv relation till kameran och förlängningen även åskådaren. Mänsklighet kan också förmedlas genom att man tillskriver den lidande en egenskap som åskådaren kan förhålla sig till och kanske identifiera sig med, exempelvis moderskapet (Chouliaraki 2006:124).

Artikeln *Homs är en förstörd stad* berättar om hur Taan Kassem, syrisk medborgare från staden Homs, tog sitt öde i egna händer. När Kassem blev inkallad till den syriska armén bestämde han sig för att fly till Sverige som han hade hört var det bästa landet att komma till som flykting. Texten tar sitt avstamp i Arlov där Kassem med ”tom blick och dämpad röst” berättar om utvecklingen i sitt forna hemland och de händelser som ledde fram till att han bestämde sig för att fly. Artikeln redogör för den långa och farofyllda resa med nattliga promenader och professionella människosmugglare som Kassems flykt till Sverige innebar. Artikeln återger också hur Kassem när han fortfarande bodde i Syrien ”utsatte sig själv för livsfara” när han räddade några vänner som vårdades på ett sjukhus i Homs och snart skulle förhöras av militären, något som enligt Kassem ofta följs av en avrättning inne på sjukhuset. När man läser artikeln blir det tydligt att situationen i Syrien är fruktansvärd och att invånarna utsätts för omänskliga övergrepp. Tydligt blir också att Taan Kassem som så många andra syrier har tagit saken i egna händer och riskerat sitt liv för att fly (Sydsvenskan 2012-08-25). I artikelns inledning citeras Kassem ”Jag stod inför valet att döda eller bli dödad. Jag bestämde mig för att fly till Sverige”. Kassems förmåga att agera på sitt eget öde blir tydlig, hans agens blir uppenbar. Genom detta blir Kassem mer mänsklig och förutsättningen för att en relation mellan Kassem och läsarna ökar. Kassem har visat att han inte är ett passivt offer, en del av sceneriet. Han är en människa inte helt olik oss som gör vad han kan för att överleva. I kategorin emergency news sticker Kassems öde ut, det hör nämligen inte till vanligheten att de lidande, sin handlingsförmåga till trots, själva kan få ett slut på sin olycka. Framställningen av Kassems handlingskraft har en del likheter med hur den brukar förmedlas i ecstatic news som skiljer sig avsevärt från både adventure news och emergency news i hur de drabbades mänsklighet förmedlas till åskådaren. De framställs inte längre som hjälplösa offer utan makt

över sitt eget öde, istället skildras de som människor som känner, reflekterar och agerar utifrån de utmaningar de ställs inför. Ingen utomstående välgörare behöver komma till undsättning utan de räddar sig själva och de är fullt kapabla att själva hämnas sina förövare (Chouliaraki 2006:157f). Konstruktionen av offren som självständiga aktörer möjliggör att det utvecklas en relation till de lidande som bygger på identifikation och som i förlängningen innebär att åskådaren i större utsträckning engagerar sig offrens olycka på ett djupare och mer personligt plan än vad som är fallet när händelser förmedlas som *adventure* eller *emergency news* (Chouliaraki 2006: 159f). Utifrån denna beskrivning kan man se att det finns en del likheter mellan artikelns sätt att förmedla Kassems agens och formen för *ecstatic news*. Samtidigt har inte Taan Kassem fullständig kontroll över sitt öde, han uttrycker själv att han befinner sig i Sverige i väntan på att Assad blir avsatt och Syrien blir ett bra land igen. Blir det inte det stannar han i Sverige (Sydsvenskan 2012-08-25). Hans framtid är således beroende av saker som ligger utanför hans kontroll och allt han kan göra är att vänta på att någon annan agerar. Uttrycket *villkorlig agens* (conditional agency) speglar detta tillstånds ofrånkomliga dualitet. Villkorlig agens innebär att de lidande ges en röst och tillskrivs en vilja att förbättra sin situation men att deras förutsättningar för detta är begränsade vilket innebär att det finns ett behov av extern intervention (Chouliaraki 2006:124f). De lidande befinner sig därför i ett tveeggat tillstånd inför åskådaren som både tillskriver och fråntar dem deras agens. Det är i *emergency news* som villkorlig agens främst förmedlas och man kan konstatera att agensen som förmedlas i *Homs är en förstörd stad* är en hybridform av hur den vanligen förmedlas i *emergency news* och i *ecstatic news*.

3.1.2 Bilder som berör

Det är i bilderna som den eventuella relationen mellan lidandets offer och läsaren främst skapas. Detta kan ske genom användandet av bilder i vilka de lidande tittar direkt in i kameran och på så sätt möter läsarens blick. Det är också i bilderna som de lidandes mänsklighet blir uppenbar för åskådaren (Chouliaraki 2006:124). Artiklar som tar formen av *emergency news* har därför nästan alltid bilder. Det är text och bild i samverkan som tillsammans förmedlar nyheten och skapar artikelns estetiska stil. Bilderna visualiserar det lidande som texten vittnar om och de bilder som används i *emergency news* talar till åskådaren på ett sätt som ofta väcker medlidande och indignation inför de lidandes situation.

Bilderna uppmanar till handling, inte genom imperativ, utan genom att vädja till åskådarens känslor (Chouliaraki 2006:119ff).

Till artikeln *Aleppos invånare bävar inför attacken* (Dagens Nyheter 2012-07-28) följer flera bilder som på olika sätt visualiserar textens berättelse om hur invånarna i Aleppo flyr staden inför väntande stridigheter mellan rebeller och den syriska armén som förväntas anfälla stadens rebellfästen. Artikelns största bild som är större än en halv tidningssida och därför utgör mer än en fjärdedel av hela artikeln är även den bild som tydligast visar på utsattheten i Aleppobornas situation. Bilden som föreställer det öppna flaket på en pickup, på vilket flertalet människor trängs tillsammans med förnödenheter levandegör människornas flykt på ett sätt som texten ensam inte kan förmedla. Det som gör att denna bild står ut bland artikelns övriga bilder som bland annat föreställer stora blodfläckar och ett öde Aleppo är den lilla flicka som sitter hukandes på bilens flak och tittar rakt in i kameran. Flickans blick möter läsarens och en relation har skapats. Att det är en liten flicka med hågad blick som får gestalta Aleppobornas lidande gör lidandet mer påtagligt då utsatta barn och den oskuldsfullhet och hjälplöshet som de representerar slår an starkare än utsatta vuxna. Bilden anspelar på detta och låter flickans hjälplöshet representera Aleppobornas hjälplöshet.

Texten är, med tanke på att hela artikeln tar upp knappt två helsidor i Dagens Nyheter, i sig ganska kort, ca en fjärdedels sida, resten är bilder och en liten karta som visar var i Syrien Aleppo ligger. Aleppobornas flykt beskrivs kortfattat i artikelns inledning, texten som följer beskriver rebellernas tapperhet och resonerar kring huruvida det finns en möjlighet att de segrar och avslutas med ett konstaterande av att delar av Aleppo kommer att ”smulas sönder”. Texten får stå tillbaka för bilderna och fungerar som en betydelseskapande brygga som tydliggör för läsaren hur artikelns olika bilder hänger ihop med artikelns budskap. Inom emergency news är detta mycket vanligt och görs ofta då man bedömer att bilderna själva är så starka att ord är överflödiga (Chouliaraki 2006:133).

Ett annat, mycket starkt, exempel på hur man i *emergency news* använder bilder i rapporteringen kring lidande är artikeln *Extremt våld mot barn i Syrien* (Sydsvenskan 2012-06-13). Artikeln vittnar, precis som rubriken antyder, om det fruktansvärda våld som barn i Syrien systematiskt utsätts för. Barns lidande väcker, som tidigare konstaterats, starka känslor och denna artikel är inget undantag. Artikelns största bild föreställer två skadade barn, en pojke och en flicka, som omhändertas av tre vuxna av vilka man bara ser underarmarna. Pojken som är längst bort i bild ligger på mage och gråter medan två handskbeklädda händer sköter om ett sår han har på ryggen. Flickan däremot gråter inte utan tittar med allvarlig min

rakt in i kameran samtidigt som hon blir stucken i armen med nål, hennes mage täckt av kompresser under vilka man kan skönja ett sår. I likhet med föregående exempel, skapas här en relation mellan läsaren och lidandet. Här blir reaktionen dock ännu kraftigare då lidandet på denna bild är mycket större och mycket tydligare. Vad som exakt har hänt framgår inte av bilden eller den medföljande bildtexten men utifrån artikeltexten, blir det uppenbart att det är den syriska armén som är ansvarig för dessa barns, som så många andra barns, lidande. Texten berättar om hur syriska soldater har fått särskilda order om att skjuta på kvinnor och barn och att det systematiska våld som barn utsätts för i Syrien enligt FN-observatörer aldrig tidigare har skådats. Bilden på de två barnen förkroppsligar det våld texten vittnar om och representerar alla syriska barns utsatthet.

Artikelns minsta bild visar en grupp människor som står runt ett antal kroppar i licksvepning som av storleken att döma är barn. Bildtexten bekräftar att det rör sig om barn som fallit offer för en massaker i Houla-regionen. Bilden är stark, kanske starkare än vad som är normalt i svensk press och, barnlik är inget man är van vid att se i en svensk morgontidning. Bilden vittnar om ett förkastligt agerande från den syriska arméns sida som strider mot de flesta universella värderingar kring barns rätt till trygghet och att de bör hållas utanför konflikter. Förutom att visa lidande i sin tydligaste form väcker bilden även en känsla av vanmakt. Det är redan för sent för de här barnen, det värsta som kan hända har hänt och det finns inget sätt att ändra på det.

I rapporteringen från Syrien har det överlag använts bilder som tydligt förmedlar olycka och lidande, och som nämndes ovan har de inte sällan varit starkare än vad som är vanligt i svensk media. Det är bilder som med sin brutalitet tydligt förmedlar att Syrien är ett land i kris. När man redogör för den syriska militärens grymhet gentemot den egna befolkningen görs inga försök till att förhålla sig neutral till det, eller förmedla en bild av att det finns två sidor av historien som berättas.

3.1.3 Proper distance

I Sydsvenskan publicerades den 30 juni 2012 ett uppslag på två sidor med rubriken *Då tog en av militärerna fram en kniv och skar halsen av mitt barn*. Uppslaget består av sex bilder med tillhörande bildtexter som vittnar om hemska övergrepp från den Syriska arméns sida gentemot landets civila befolkning och då främst barnen. Samtliga personer på bilderna är kvinnor och barn, maskerade och med fingerade namn av hänsyn till deras identitet och

säkerhet. Artikeln berättar att många nu har flytt från Syrien till grannlandet Libanon och att de där lever under mycket knappa förhållanden, beroende av matransoner från hjälporganisationer och boendes i skjul och stall. Vidare har uppslaget en liten faktaruta som upplyser läsaren att FN i en rapport har fastslagit att Syrien för ett systematiskt krig även mot barn. Bredvid faktarutan finns en lika liten karta som visar var Libanon ligger i relation till Syrien (Sydsvenskan 2012-06-30). Med detta sätts lidandet som artikeln förmedlar i en kontext som gör att det blir lättare att ta till sig, man förklarar varför kvinnorna befinner sig i denna utsatta situation och man tydliggör att det på inget sätt är "naturligt" utan en konsekvens av det våld som den syriska armén utsätter den civila befolkningen för.

Proper distance är ett i grunden normativt begrepp som syftar till hur massmedia bör förmedla bilden av "den andre" och dennes lidande för att skapa en relation till densamme som bygger på empati, omsorg och ansvar. Begreppet myntades av Roger Silverstone, professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid London School of Business and Political Science, som ansåg att massmedia, i och med sin räckvidd och sin roll som den största förmedlaren av medierad erfarenhet, har ett ansvar att förmedla utrikesnyheter på ett sätt som överbrygger de föreställningar som finns om "den andre" och dennes väsensskillnad från oss i Väst och på så sätt skapa förutsättningar för att åskådaren ta till sig det lidande den bevittnar (Silverstone 2007). Tack vare massmedia har vi idag tillgång till mycket större delar av världen än vad vi tidigare har haft och vi är därför också beroende av massmedia i konstruktionen av relationen till "den andre" i mycket större utsträckning. Massmedia misslyckas allt som oftast att konstruera en nyanserad bild av "den andre". Genom att understryka det som uppfattas som annorlunda och spektakulärt i "den andres" vardag eller lidande förhindras det att det skapas en relation som bygger på identifikation hos åskådaren gentemot "den andre" och skapar istället ett större avstånd mellan parterna (Silverstone 2007:47, Silverstone 2003:476). *Proper distance* syftar således till den mer eller mindre precisa grad av närhet som måste förmedlas i de av massmedia medierade relationerna om man ska skapa en förståelse och en känsla för de andra som bygger på omsorg, ansvar och förståelse. Att skapa *proper distance* i nyhetsförmedlingen är en balansgång mellan närhet och avstånd.

I artikeln *Då tog en av militärerna fram en kniv och skar halsen av mitt barn* återberättas kvinnornas historier och öden på ett sätt som väcker starka känslor. Det beror förvisso till viss del på att många av historierna är ofattbart hemska i sig. Men det beror även på hur man har valt att porträttera kvinnorna och återge deras öden på ett sätt som gör dem till mer än offer i

ett fjärran land. Man har skapat ett *proper distance* till kvinnorna och deras situation. Trots att kvinnornas historier vittnar om hemska, många gånger ofattbara, övergrepp och att de idag lever i misär och osäkerhet beskrivs de inte i första hand som offer eller reduceras till sin nationalitet. De beskrivs som kvinnor, som mödrar, hustrur och döttrar med namn, om än fingerade. På bilderna har flera av kvinnorna niqab, något som tydligt signalerar att kvinnorna lever i en kultur som är annorlunda än den vi lever i och som för många symbolerar kvinnoförtryck. Texten däremot anspelar inte överhuvudtaget på de kulturella och religiösa skillnaderna mellan kvinnorna och den förmodade läsaren utan låter istället läsaren lära känna kvinnorna och deras öden på ett mer mänskligt plan. Kvinnornas historier förmedlar värden och känslor som är universella; kärleken till familjen och strävan att göra det som är bäst för den, sorgen och saknaden efter en död släkting, hemlängtan, rädsla och desperation (Sydsvenskan 2012-06-30).

Det är detta som är *proper distances* balansgång mellan närhet och avstånd. Samtidigt som artikeln berättar om ett ofattbart lidande som saknar motstycke i de flesta människors sinnesvärld och därför svår att föreställa sig förhåller man sig till dess offer på ett sätt som är tillräckligt nära för att visa på de likheter som finns mellan dem och läsaren utan att man förnekar de kulturella skillnader som finns. Man ger en mer nyanserad och mänsklig bild av de som ofta beskrivs som ”den andre” och deras lidande och det blir svårare att värja sig för det lidande som texten visar på. Detta lidande som kvinnornas historier vittnar om fungerar som vittnesmål på den humanitära kris som följer i det syriska inbördeskrigets spår.

3.2 Adventure news

Rapporteringen om situationen i Jemen har i analysen visat sig nästan uteslutande ta formen av adventure news, rapporteringen utgörs främst av korta notiser. Trots att fruktansvärda händelser har behandlats är lidandet många gånger helt frånvarande i texten. De artiklar som har varit längre och av mer avancerad karaktär i fråga om narrativ och analys har inte handlat om det lidande som följer i våldets och oroligheternas spår utan har främst handlat om det jemenitiska presidentvalet och det politiska spelet däromkring. Frånvaron av lidande får som konsekvens att den humanitära kris som har drabbat landet blir osynlig i rapporteringen. I sin utformning misslyckas adventure news både med att förmedla händelsers säregenhet och låta

personligt lidande synas samtidigt som de misslyckas med att generalisera lidandet och sätta det i ett större samhälleligt och historiskt sammanhang.

3.2.1 Kontextlös rapportering

I den i inledningen nämnda rapporten från *Läkare utan gränser* pekar man på att rapporteringen kring de minst kända humanitära kriserna i stor utsträckning har bestått av korta notiser från telegrambyråer som saknar bakgrundsinformation, analyser och reflektion (Läkare utan gränser 2012:7). En genomgång det empiriska materialet om Jemen inför denna uppsats bekräftar iakttagelsen. Avsaknad av kontext är utmärkande för nyhetsrapportering kring olyckor och lidande som tar formen av adventure news. Rapporteringen begränsas till var, vem och hur men utelämnar varför. Således ges ingen kausal bakgrund till händelserna utan de framställs ofta som slumpmässiga och isolerade. Risker med att placera skeenden utanför deras historiska och samhälleliga kontext är att de lätt framstår som ”naturliga”, och det finns inget som kan göras för att förhindra det som förstås som slumpmässigt och naturligt (Chouliaraki 2006:99f).

I Svenska Dagbladet publicerades den 6:e augusti 2012 notisen *Bomb vid begravning* som med mindre än 55 ord redogjorde för händelseförloppet vid ett självmordsdåd som resulterade i att minst 45 människor miste livet. Notisen som är ett telegram från TT-AFP-Reuters redovisar på detta begränsade utrymme för var (Jaar i provinsen Abyan), vem (en självmordsbombare) och hur (en bomb) (SvD 2012-08-06). I en text på drygt femtio ord finns det naturligtvis inget utrymme för analys eller bakgrundsinformation om vad som har föranlett attentatet. Att självmordsattentatet bara är ett av många våldsdåd och oroligheter som under den senaste tiden drabbat Jemen framgår inte i texten. Inte heller vem självmordsbombaren representerade framgår trots att det med stor sannolikhet var en medlem i Aqap, en undergren till terrornätverket Al-Quaida som har stor närvaro i landet. Attacken blir på så sätt kontextlös och framstår precis som Chouliaraki framhåller som en isolerad händelse. I förlängningen innebär det att läsaren berövas möjligheten att skapa sig en djupare förståelse för det inträffade och placera det i en större kontext av lidande. Det blir tydligt hur medlidandets politik påverkar hur man i nyhetsdiskursen förhåller sig till andras människors lidande. I artikeln *Bomb vid begravning* råder det en total avsaknad av lidande i rapporteringen kring ett självmordsdåd som kostade minst 45 personer livet, lidandet blir på så sätt inte bara naturligt och etiskt acceptabelt, det blir till ett icke-lidande och ställer därför

inte heller några moraliska krav på läsaren eller omvärlden. En händelse som inneburit mycket lidande för många människor och som är en del av ett större lidande blir här en kort notis utan vare sig lidande eller kontext och den humanitära kris som har drabbat landet förblir osynlig.

Uttrycket *compassion fatigue* beskriver vad som händer när vi ställs inför en sådan presentation av lidande. Uttrycket syftar till den apati och likgiltighet som vi i Väst uppvisar gentemot det lidande som vi dagligen bevittnar via massmedias nyhetsrapportering. Compassion fatigue brukar skyllas på att nyhetspubliken i Väst ständigt matas med bilder och historier om lidande i olika former och därför har blivit avtrubbad. Istället för att se till mängden lidande i nyhetsrapporteringen som anledningen till publikens likgiltighet är det hur lidandet förmedlas till publiken som bär ansvaret. Att som ofta är fallet med adventure news presentera lidande att diskutera dess orsak och eventuella lösning kan väcka en känsla av maktlöshet inför det man bevittnar och förstärka den ofta redan existerande uppfattningen att man befinner sig för långt borta från lidandet på tv-skärmen eller i tidningen för att kunna agera (Chouliaraki 2006:112f). Adventure news opersonliga och ”objektiva” presentation av fjärran lidande målar upp bilden av lidandet som något naturligt och därför heller inget att reagera på.

3.2.2 Nedtonat och deskriptivt språk

Språkbruket i adventure news kännetecknas av att det är nedtonat och saknar känslouttryck. I strävan efter objektivitet skalas språket ner till ett deskriptivt återgivande av fakta utan narrativ eller ställningstaganden. Människor reduceras till siffror, nationalitet och funktionella attribut såsom sysselsättning (Chouliaraki 2006:99).

I Göteborgs-Posten publicerades artikeln *Ännu ett blodigt bombdåd i Jemen*. Texten berättar om ett självmordsattentat utanför polishögskolan i Sanaa som kostade ett obestämt antal människor livet. Trots att attentatet beskrivs som fruktansvärt och mycket blodigt av ett vittne, förmedlar texten i sig inget lidande, språket är nedtonat och neutralt. De dödade benämns ingenstans i texten som offer, utan reduceras till dödssiffror och sysselsättning:

”Dödsiffrorna varierade mellan sex och 22 efter dådet, varav de flesta uppgavs vara kadetter. Dussintals människor ska också ha skadats.” (GP 2012-07-12)

I citatet ovan reduceras de dödade inte bara till statistik och siffror genom att man definierar dem som dödssiffror, de fråntas även sin mänsklighet när man identifierar dem utifrån deras sysselsättning (kadetter) och sedan ställer det mot att *även* människor ska ha skadats. När man reducerar människor till funktionella attribut blir de endimensionella, en människa är mer än sin sysselsättning, något som här går förlorat. Att referera till offrens identitet på detta sätt fråntar dem deras mänsklighet och är att reducera dem till siffror och statistik, vilket har som konsekvens att oberoende av lidandets magnitud väcker det inte medlidande då både lidandet och människorna är helt frånvarande i texten (Chouliaraki 2006:99ff). Trots att det i texten hålls för troligt att Aqap stod bakom attentatet samtidigt som man konstaterar att de islamistiska extremisterna har dragit nytta av den arabiska våren för att stärka sin ställning i landet görs inga ställningstaganden i artikeln.

"I maj slog en självmordsbombare till mot militären under en paradövning i Sanaa och dödade fler än 90 människor. Aqap tog på sig ansvaret för attacken." (GP 2012-07-12)

Citatet tydliggör hur neutralt och nertonat språket de facto är i artikeln. Strävan efter en neutral rapportering utan moraliska ställningstaganden är så stark att man kort redogör för ett tidigare attentat som tog över 90 människors liv utan något som helst fördömande eller beklagande och hela händelsen benämns som *attacken*.

Samma strukturer i nyhetsrapporteringen kan man finna i den korta notisen *Dödstalet stiger i Jemen* (DN 2012-03-07). Även här reduceras offren till siffror i en text som kortfattat återger för utvecklingen i stridigheter som utbrutit mellan al-Quaida och den jemenitiska militären:

"Dödstalet i Jemen efter attacker av en grupp som tillhör terrornätverket al-Quaida har stigit till 185 uppgav en militär talesperson på tisdagen." (DN 2012-03-07)

al-Quaidas ökade inflytande i landet, något som i Väst nästan universellt ses som något ont som måste bekämpas, beskrivs varken som positivt eller negativt i någon av texterna, det enbart konstateras. Troligt är att hade det rört sig om ett annat land som inte uppfattas så kulturellt fjärran som Jemen, ett att världens fattigaste länder, hade språket i artikeln inte varit så påfallande neutralt och deskriptivt och man hade gjort mer än bara konstatera al-Quaidas ökade makt. Vidare hade inte offren och deras lidande reducerats till statistik, siffror och funktionella attribut utan man hade med största sannolikhet valt andra ord för att beskriva dödsoffren och deras identitet.

3.2.3 Bildspråk som distanserar

I samband med att den ovan nämnda artikeln *Ännu ett dödligt bombdåd i Jemen* publicerades i Göteborgs-Posten publicerades även en bild från attentatet. I fokus på bilden är en blodfläck. Utanför fokus och runtomkring blodfläcken står och går ett obestämbar antal människor. En del förefaller vara poliser och militärer i uniform och andra förefaller vara civila i civila kläder. Bilden är beskuren på ett sätt som gör att samtliga personer är avhuggna vid midjan eller strax över midjan (GP 2012-07-12).

Bruket av bilder i adventure news är begränsat och många artiklar och notiser publiceras utan bilder, men i den mån man använder sig av bilder för att illustrera en nyhet är fokus oftare på den estetiska kvaliteten än på offrens lidande. Människor framställs inte sällan som passiva, som en del av det större landskapet med ryggen vänd mot kameran i en i det närmaste poetisk representation av lidande (Chouliaraki 2006:102ff). Bilden som nämns ovan är inte poetisk i den mening att den framställer självmordsattentatet som estetiskt tilltalande. Däremot ger den en bild av de drabbade som en ansiktslös massa. Genom att beskära bilden så att människorna i den blir ansiktslösa berövas dem sin identitet och mänsklighet på ett mycket effektivt sätt. Det är svårt att se mänskligheten i ett par byxben och en blodfläck. Bilden förstärker artikelns avhumanisering av offren genom att framställa dem som just ansiktslösa och identitetslösa. Att man valde att publicera just denna bild säger en del om hur man förhåller sig till andra människors lidande. Från ett så omfattande attentat, där många dödades och ännu fler skadades bör det rimligtvis finnas flera bilder som faktiskt förmedlar nyhetens allvar och offrens lidande och mänsklighet till läsaren. Istället publicerar man en bild på anonyma ögonvittens ben. Detta står i bjärt kontrast mot de bildval man gör i rapporteringen från Syrien.

Vanligt förekommande i nyhetsförmedling som tar formen av adventure news är användandet av kartor som visar var i världen händelsen har utspelat sig. I sak är det inte negativt att använda sig av kartor som en del i en mångsidig rapportering. Men när kartor används i en nyhetstext som redan innan har distanserat sig från offrens lidande genom att beröva dem deras mänsklighet eller ignorera deras lidande fungerar kartor än mer distanserande. Kartor är förenklade representationer av den fysiska världen som kategoriserar den genom att dela in den i färger och former utifrån land och världsdel. Kartor förmedlar inte en bild av platsen i fråga som en levande plats bebodd av människor. Istället blir platsen än mer abstrakt och fjärran som geografiska former utan kontext. Vidare säger kartor inget om händelsens kontext, hur levnadsvillkoren ser ut där och vad som har föranlett händelsen

(Chouliaraki 2006:99ff). I artikeln *Oroligheter när Jemen väljer president* redogörs det främst för det politiska spelet som lett fram till landets presidentval och mindre för de oroligheter som nämns i rubriken. Oroligheterna ställs istället upp tillsammans med andra händelser i en tidslinje som redogör för det senaste årets politiska utveckling. Förutom en bild på en pojke som håller ett plakat med en bild på den ende presidentkandidaten använder man sig av en liten illustration bestående av två kartor som överlappar varandra. Kartan i bakgrunden visar var i världen Jemen ligger genom att märka ut det med en röd cirkel. Den främre kartan som är cirkelformad, och således bör avläsas som en förstoring av den röda cirkeln, visar en karta över Jemen. Kartan är mycket förenklad och utgörs bara av sträck som markerar landets gränser och en svart fyrkant som märker ut var Sanaa, Jemens huvudstad, ligger (DN 2012-02-21). Kartan bidrar inte med någon ny information som är relevant för artikelns innehåll utan belyser mest Jemens geografiska avlägsenhet. Effekten av detta blir att det som artikeln beskriver framstår som ännu mer abstrakt och fjärran när händelser förenklas och förminskas till prickar och sträck på en karta.

Som påtalades i början av detta avsnitt är användningen av kartor i nyhetsförmedlingen inget negativt i sig självt och en enskild liten karta bär inte heller ensamt ansvaret för att en händelse upplevs som abstrakt och avlägsen. Men när rapporteringen i övrigt ger en förenklad bild av komplicerade händelseförlopp och förmedlar lidande som ett icke-lidande förstärker användandet av enkla kartor budskapet att detta på grund av sin avlägsenhet, både geografiskt och kulturellt, inte är av någon större vikt för oss i Väst.

3.2.4 Ingen förövare

När man ser till en texts transitivitet studerar man hur händelser och processer förbinds med subjekt respektive objekt och vilka ideologiska konsekvenser det får för hur händelsen uppfattas. Om man exempelvis använder en passiv form i vilken man utelämnar agenten för att beskriva ett attentat fokuserar man istället på effekterna och det inträffade förefaller nästan vara ett naturfenomen som i satsen: ”Skola sprängdes i luften”. En sådan meningsuppbyggnad frikänner aktören från ansvar genom att fokusera på effekterna samtidigt som man utelämnar handlingen och processen som orsakade attentatet (Winther Jörgensen & Phillips 2002:83). I adventure news framställs skeenden ofta som att de saknar en aktiv aktör, som att det inte finns någon förövare. Avsaknaden av förövare och deras motiv i nyheterna leder till att det inte finns någon att fördöma, inga motiv att protestera mot. Dessa nyheter ställer inga krav på

åskådaren när människors lidande framställs som naturligt utan bakomliggande händelser (Chouliaraki 2006:104f).

I Sydsvenskan publicerades notisen *Självordsdåd vid militärbas*. Notisens inledande mening berättar om attacken som nämns i rubriken:

”Minst 13 soldater och 13 misstänkta al-Quaida-anhängare dog när en militärbas i Abyanprovinsen i södra Jemen attackerades igår” (Sydsvenskan 2012-10-20).

Minst 26 personer har mist livet i en attack, men hur attacken såg ut eller vem som stod bakom den framgår inte. Utifrån notisens rubrik är det lätt att dra slutsatsen att det var al-Quaida som låg bakom attacken men eftersom aktören är inte är närvarande i texten så väcker det tvivel kring dennes identitet. Genom att använda en passiv form för att beskriva effekterna av en attack är förövarna frånvarande i texten och händelsen blir på så sätt ingens fel och ingen kan ställas till ansvar för det inträffade. Likadant är det i notisens andra och avslutande(!) mening:

”I samma provins dödades minst sju al-Quaida-anhängare i förrgår” (Sydsvenskan 2012-10-20).

Även här är förövarna helt frånvarande. Minst sju personer dog men det framgår inte hur de dog eller vem som dödade dem. Inte heller kopplas attentatet i den första meningen ihop med att det dagen innan dödades sju personer. Att människor blir dödade i Jemen framstår här som något som nästan sker av sig själv utan vare sig orsak eller förövare.

3.3 Nyhetsvärdering och utrikesnyheternas struktur

Analysen ovan har visat att rapporteringen kring Syrien respektive Jemen har skiljt sig åt väsentligt i svensk storstadspress. Representationen av lidande har varit mer närvarande i rapporteringen från Syrien som tagit formen av emergency news medan rapporteringen från Jemen i mycket stor utsträckning tagit formen av adventure news karaktäriserat av nedtonade referat och i det närmaste total avsaknad av lidande. Vidare har rapporteringen från Syrien fått mycket mer utrymme än rapporteringen från Jemen, artiklarna som behandlar händelserna i Syrien är både fler och större än de som rapporterar om Jemen. En naturlig konsekvens av detta är att fler människor är medvetna situationen i Syrien än situationen i Jemen.

Galtung och Ruge konstaterar att vad som bedöms vara en händelse värd att rapportera är kulturellt betingat (Galtung & Ruge 1965:65), det vill säga att det som är en nyhet i Jemen inte nödvändigtvis är en nyhet i Sverige. I sin inflytelsesrika studie från 1965, *The Structure of Foreign News* ställer de upp ett antal nyhetsfaktorer som de menar är avgörande för huruvida en händelse blir en nyhet eller inte. Studiens utgångspunkt är att ett oändligt antal händelser utspelar sig runt omkring i världen varje dag men det är bara en liten del av dessa som blir nyheter. Huruvida en händelse uppfattas som en nyhet beror på hur de förhåller sig till dessa nyhetsfaktorer (Galtung & Ruge 1965, Hvitfelt 1985:102ff). Kanske är det så att den humanitära krisen i Jemen och det jemenitiska folkets lidande inte når upp till dessa faktorer och därför anses sakna nyhetsvärde.

3.3.1 Tröskelvärde och balans

En förutsättning för att en händelse överhuvudtaget ska rapporteras är att den når upp till ett tröskelvärde (threshold), att det finns något utöver det vanliga att rapportera. Ju våldsammare, större och intensivare en händelse är desto större är chansen att det blir en nyhet och det påverkar även hur stort utrymme nyheten får (Galtung & Ruge 1965:66f, Hvitfelt 1985:103). Våldet i både Syrien och Jemen kan rimligtvis sägas nå upp till ett sådant tröskelvärde, något som speglas i det att rapporteras om både Syrien och Jemen, däremot är rapporteringen, som analysen tidigare visat, från Jemen ytterst begränsad i jämförelse med rapporteringen från Syrien och rapporteringen från Jemen fokuserar sällan, för att inte säga aldrig, på människors lidande. Detta kan i viss utsträckning förstås som en konsekvens av nyhetskompositionen som är ytterligare en faktor som påverkar skeendens nyhetsvärde. Galtung och Ruge menar att ett kriterium för utrikesnyheter är att de ska skapa balans i nyhetsrapporteringen, finns det redan en betydande del rapportering från Mellanöstern är risken stor att ytterligare en nyhet därifrån väljs bort eller ges mindre utrymme (Galtung & Ruge 1965:67). Denna strävan efter balans i nyhetskompositionen gör det ovan nämnda tröskelvärdet till ett relativt värde beroende av vår (massmedias) kategorisering av världen som i sin tur leder till en snedvriden nyhetsrapportering. En möjlig tolkning av den knappa rapporteringen från Jemen är följaktligen att det jemenitiska folkets lidande har ”konkurrerats ut” av rapportering kring lidande i andra länder i Mellanöstern som exempelvis Syrien. Konsekvensen av detta blir att de svenska nyhetskonsumenterna förblir omedvetna om det lidande som präglar det jemenitiska folkets vardag.

Sidan 16 i Sydsvenskans A-del den 20 oktober 2012 illustrerar på ett tydligt sätt den inverkan faktorerna tröskelvärde och nyhetskomposition har på utrikesrapporteringen med den följd att det som sker i Jemen hamnar i skymundan av händelser i Syrien och andra länder i Mellanöstern. Sidan, som är en del av tidningens utrikessektion, domineras av två artiklar från Mellanöstern på cirka en tredjedels sida var. Den ena är en artikel från Syrien med rubriken *Anklagelser om klusterbomber* som vittnar om anklagelser mot den syriska regimen att den använder sig av klusterbomber i kampen mot rebellerna och skildrar även en attack genomförd av den syriska regimens stridsplan som kostade 49 personer livet. Den andra artikeln som dominerar sidan är en nyhet från Libanon med rubriken *Åtta döda i bombexplosion i Beirut*. Artikeln skildrar hur en bilbomb har tagit livet av minst åtta personer och skadat 78. Händelseförloppet illustreras med en stor bild på hur en räddningsarbetare hjälper en liten pojke ur kaoset och förstörelsen som följde attentatet. På ett utrymme mindre än en sjättedel av sidan trängs fem notiser från runt om i världen varav en av dem med rubriken *Självordsdåd vid militärbas* handlar om Jemen. Med ungefär 30 ord berättar notisen om ett självmordsdåd som dödade minst 26 personer samt att sju al-Qaida-anhängare dödade några dagar tidigare. Tidningssidans sammansättning visar hur tröskelvärdet kan påverkas av strävan efter balans (nyhetsfaktorn komposition), kanske hade självmordsdådet i Jemen fått större utrymme om det inte vore för explosionen i Beirut eller klusterbombarna i Syrien, även om väldigt lite i den tidigare analysen talar för det.

Artiklarna från Syrien och Libanon beskriver händelseförloppen, målar upp en bild av förstörelsen och hur den civila befolkningen påverkas. Notisen från Jemen däremot saknar sådana beskrivningar och begränsas till att redogöra för antalet döda och var i landet de dödades. Det lidande som förmedlas i artiklarna om Syrien och Libanon uteblir således i texten om Jemen. Detta tydliggör hur lidande i Jemen av svensk storstadspress bedöms ha lägre nyhetsvärde än lidande i Syrien. Att lidandet i Jemen hamnar i skymundan leder till att färre känner till att landet är drabbat av en humanitär kris.

3.3.2 Meningsfullhet

Den enskilda händelse i Jemen som, näst efter presidentvalet, fick störst uppmärksamhet i svensk storstadspress var mordet på en amerikansk lärare vid en svensk skola som drivs av Pingstkyrkan och Svenska Pingstmissionen i staden Taiz i Jemen. Mordet uppmärksammades den 19 mars 2012 i flera dagstidningar, däribland Göteborgs-Posten, Svenska Dagbladet och

Sydsvenskan. Det var samma artikel som publicerades i de tre tidningarna men under olika rubriker (*Lärare vid svensk skola sköts* i GP, *Terror skakar svensk skola* i SvD och *al-Quaida tar på sig skjutning vid svensk skola* i Sydsvenskan). Artikeln berättar om hur en amerikansk lärare och tvåbarnsfar blev ihjälskjuten av två män på motorcykel samt att en terrorgrupp som tillhör al-Quaida senare tog på sig mordet. Texten fokuserar på skolans verksamhet och huruvida det har funnits en hotbild mot skolan. Avslutningsvis konstaterar man att dödsskjutningen är ”ytterligare ett exempel på den våldsvåg som sveper över Jemen”.

För att en händelse ska bli en nyhet måste den uppfattas som meningsfull. Vad som gör att en händelse anses vara meningsfull är inte entydigt utan det finns flera dimensioner av vad som gör en händelse meningsfull. Att händelsen berör något eller någon som läsaren kan relatera till är en sådan dimension. I praktiken rör det sig om ett etnocentriskt förhållningssätt till vad som är en nyhet. Händelser som rör nationer, personer och institutioner som läsaren förväntas identifiera sig med eller känna en kulturell samhörighet med uppfattas således ha högre nyhetsvärde och får därför mer uppmärksamhet än händelser som saknar denna kulturella koppling (Galtung & Ruge 1965:66f). Nyheten om att en amerikansk man som jobbade vid en svensk skola i Jemen hade blivit ihjälskjuten av terrorister mötte denna dimension av etnocentrism som ger en händelse, som annars skulle gå obemärkt förbi, nyhetsvärde. För att ett våldsdåd i Jemen skulle tillägnas mer än en kort notis krävdes varken många dödsoffer eller djup misär, det som krävdes var att läsaren förväntas kunna relatera till och identifiera sig med de drabbade. Detta visar hur stark etnocentrismen är i utrikesnyheterna.

Sverige har en relativt stor och etablerad syrisk minoritet, antalet Syrienfödda uppgick 2011 till över 22 000 (Scb.se). Det finns således en kulturell koppling till Syrien i Sverige som kan tänkas påverka nyhetsvärderingen och i förlängningen nyhetsrapporteringen när det gäller vilka händelser som anses ha högre nyhetsvärde än andra. Att rapporteringen från Syrien har dominerat nyhetsflödet från Mellanöstern kan följaktligen i viss utsträckning förstås som ett uttryck för etnocentrismen i nyhetsvärderingen.

En annan dimension av vad som gör en händelse meningsfull är dess relevans. Det vill säga vilken betydelse den har för läsaren och dennes vardag. Kommer en händelse ha konsekvenser för Sverige kommer den att tillskrivas nyhetsvärde oberoende av var i världen den tar plats och hur, kulturellt sätt, fjärran den platsen än är (Galtung & Ruge 1965:67). Denna dimension av relevans kan även den till viss del förklara varför rapporteringen från Syrien har fått så mycket större utrymme än rapporteringen från Jemen i svensk

storstadspress. Situationen i Syrien har för Sverige medfört att antalet asylsökande från Syrien i Sverige har ökat från 640 personer 2011 till 7814 personer 2012, vilket gör Syrien till det enskilt största asyllandet. 2013 förväntas antalet asylsökande syrier i Sverige uppgå till 18 000 (migrationsverket.se1). Situationen i Jemen har däremot inte inneburit en liknande ökning av asylsökande Jemeniter i Sverige, 2012 ansökte 295 personer med jemenitiskt medborgarskap asyl i Sverige (migrationsverket.se2). Krisen i Syrien har därför haft, och kan fortsatt förväntas ha större konsekvenser på den svenska inrikespolitiken än krisen i Jemen. Stöd för att den ökade flyktingströmmen ökar det syriska inbördeskrigets nyhetsvärde ges i Sydsvenskan. Den 25 augusti 2012 publiceras artikeln *Fler flyr till Sverige* som en del av ett större uppslag tillägnat Syrien. Artikeln inleder med att berätta om hur antalet asylsökande från Syrien har ökat i Sverige och illustrerar det hela med ett diagram. Vidare berättar artikeln att den största delen syriska flyktingar söker sig till Syriens grannländer och platser där de utifrån sin etnicitet känner sig trygga. Texten belyser flyktingarnas utsatta situation och ger en bild av hur allvarlig situationen i Syrien är när man berättar att antalet människor som har flytt utanför landets gränser överstiger 160 000 (Sydsvenskan 2012-08-25). Troligt är att hade antalet asylsökande syrier i Sverige varit lika lågt som antalet asylsökande jemeniter hade de syriska flyktingarnas situation uppskattats ha lågt nyhetsvärde och kriget i förlängningen hade kriget i Syrien blivit mindre uppmärksammat.

3.4 Bilden av den andre

Föreställningar om ”den andre” har varit närvarande i rapporteringen från både Jemen och Syrien. Diskursen kring ”orientalen” ser inte längre ut som den gjorde för hundra eller ens 35 år sedan men den är ständigt närvarande både i nyhetsdiskursen och i vardagsdiskursen när vi kategoriserar världen utifrån ”vi” och ”dem”. Den orientalistiska diskursen har genom åren varit genomsyrad av rasistiska och imperialistiska föreställningar kring vad ”orientalen” är: irrationella, lögnare, lata, slöa och misstänksamma. Helt enkelt européernas raka motsats (Said 1993:40ff). Som sagt så har bilden av orientalen, eller araben om man så vill, förändrats med tiden men kvar finns föreställningen om att de är annorlunda, primitiva och bakåtsträvande.

3.4.1 Den andre som annorlunda

I massmedia förmedlas ständigt skillnaderna mellan ”vi” och ”dem” genom användningen av stereotyper, vad man väljer att fokusera på och hur man beskriver ett händelseförlopp. Konsekvensen av detta blir att bilden av ”den andre” reproduceras och lever vidare (Silverstone 2007:20). Under temat *Bröllopsbestyr i krigets skugga* publicerades artikeln *Storasystemen väljer hennes man* i Sydsvenskan. Artikeln berättar om Iman, en ung kvinna i tjugooårsåldern (exakt hur gammal hon är vet hon inte) som ska gifta sig. Iman har inte valt sin blivande make själv, hon har inte ens träffat honom, men hon ser ändå fram emot att gifta sig. Av artikeln får läsaren veta att i Jemen väljer kvinnorna inte själva sin blivande make och de medverkar inte heller vid vigselceremonin, de behöver inte ens lämna sitt samtycke till äktenskapet. Ibland deltar kvinnor i bröllopfester, som förstas är samkönade, utan att veta att det är deras egen förrän hennes blivande make kommer för att hämta dem (2012-07-30). Artikeln reproducerar den rådande diskursen kring kvinnor från Mellanöstern som förtryckta av sina familjer utan makt över sitt eget liv. Jemeniterna framställs här på samma sätt som orientalen alltid har framställts i den orientaliska diskursen, nämligen som primitiva och kvinnoförtryckande, som vår motsats (Said 1992:10, 40f). Syftet med artikeln är sannolikt inte att spä på bilden av arabiska kvinnor som kvinnoförtryckets maktlösa offer utan snarare att ge en bild av människorna som bor i Jemen och att livet där fortsätter trots våldet. Men det slår fel när fokus för artikeln är att kvinnorna i Jemen inte får välja själva vem de ska gifta sig med, något som egentligen inte är en nyhet, istället för att bidra till att ge en mer nyanserad bild av människorna som bor i Jemen. Synen på Jemeniterna som ”de andra” blir även tydligt i artikelns val av fokus. I den enskilt största artikeln i det empiriska materialet från Jemen, ett land som härjas av en humanitär kris med allt vad det innebär, väljer man att uppmärksamma hur annorlunda Jemeniternas traditioner är våra egna istället för att uppmärksamma svälten, våldet och epidemierna. Mot bakgrund till att rapporteringen kring krisen i Jemen mest har bestått av korta notiser eller artiklar om presidentvalet blir bilden av jemeniterna och vad som händer i deras land sned när den största artikeln låter krisen och det lidande den medför vara bakgrund till historien om en ung kvinna som inte känner sin blivande make. Nyheten blir här att äktenskapstraditionerna är konstiga i Jemen istället för att nästan hälften av alla jemeniter lider av livsmedelsbrist och att över en halv miljon befinner sig på flykt inom landets gränser.

Representationen av jemeniterna har även vid andra tillfällen spelat på den äldre synen av ”den andre”. Bildspråket har ofta anspelat på deras kulturella och mentala avstånd till oss i Väst; kvinnor i niqab (SvD 2012-02-22 *Jemenvalet spel för gallerierna*) och beväpnade

klanmedlemmar i turbaner (DN 2012-06-07 *Strider i Jemen rasar trots skadad president*). Förvisso är det en del av verkligheten i Jemen men när det är den enda bilden av verkligheten som förmedlas skapar det ett ännu större avstånd mellan offer och åskådare. Här kan man återknyta till den kritik Silverstone riktar mot massmedia, att man genom att fokusera på det som är annorlunda hos ”den andre” och dennes vardag ytterligare förstärker avståndet mellan åskådare och ”den andre” (Silverstone 2007:47). Som följd får detta att det avvikande hamnar i fokus och lidandet faller i glömska.

3.4.2 Orientalismens inflytande på medlidandets politik

Om man vill förstå orientalismens inflytande över vår bild av Orienten och dess invånare måste man förstå det som den samfälliga institution som användes och fortfarande används för att hantera orienten. En institution bestående av vokabulär, idéer, forskning och hegemoni etc. som än idag har tolkningsföreträde i Väst när det kommer till att prata om och förstå Orienten (Said 1992:5ff). Chouliaraki argumenterar i *The Spectatorship of Suffering* för att medlidandets politik i nyhetsdiskursen skapar en bild av de som lider som ”de andra” och på så sätt ytterligare fjärrar åskådaren från deras lidande (Chouliaraki 2006:). Det som däremot bör belysas mer är hur den orientalistiska diskursen kring ”vi” och ”dem” är närvarande i samhället och fungerar som en gränsskapare som påverkar hur vi ser på ”de andra” vilket i förlängningen påverkar hur man förhåller sig till deras lidande som i enlighet med medlidandets politik inte väcker mer än medlidande. Relationen mellan medlidandets politik och orientalism bör därför förstås som ett tvåvägsförhållande av verkan och påverkan mellan de två diskurserna som båda verkar i samhället. Den orientalistiska diskursen i samhället påverkar hur man uppfattar de lidande i fjärran länder vilket i sin tur påverkar hur man ser på deras lidande, vilket får återklang i nyhetsrapporteringen. Det är den orientalistiska föreställningen om Jemeniterna och Syrierna som ”de andra” som är orsaken till att man i nyhetsförmedlingen inte identifierar sig med dem på samma sätt som man identifierade sig med offren vid 11 september vilket får som följd att man inte heller rapporterar kring kriserna i Jemen och Syrien som ecstatic news vilket i huvudsak var den formen som rapporteringen kring 11 septemberattackerna tog i västerländsk media (Chouliaraki 2006:157ff). Utifrån detta kan man se att den orientalistiska diskursen har varit närvarande både direkt och indirekt, i rapporteringen från både Jemen och Syrien, om än mer påtagligt i rapporteringen från Jemen.

4 Slutdiskussion

Målsättningen med uppsatsen har varit att studera rapporteringen kring kriserna i Syrien respektive Jemen för att förstå vilka diskursiva strukturer som ligger bakom dess utformning och vilka konsekvenser det får för rapporteringen. Utifrån teorier kring medlidandets politik, orientalism och nyhetsvärdering har rapporteringen studerats och med hjälp av kritisk diskursanalys har de bakomliggande strukturerna analyserats.

Tack vare massmedias räckvidd lever vi idag tillräckligt nära Jemen och Syrien för uppfatta deras lidande samtidigt som vi befinner oss på tillräckligt avstånd för att deras lidande inte ska drabba oss. Detta påverkar nyhetsdiskursen som präglas av medlidandets politik i sin representation av lidande. Analysen har visat att rapporteringen från Syrien företrädesvis har tagit formen av emergency news i vilken lidandet har varit närvarande och det med tydlighet har framgått att landet befinner sig i en extraordinär situation präglad av våld och misär. Rapporteringen från Jemen har däremot visat sig främst ta formen av adventure news i vilken den humanitära krisen och dess lidande har varit frånvarande. Sammanfattningsvis kan man konstatera att rapporteringen har givit en bild av krisen i Syrien som en allvarlig och akut kris medan rapporteringen från Jemen inte har givit en sådan bild. Istället har våldet och misären skildrats som enskilda, av varandra oberoende attentat, inte som ett uttryck för det större lidande som har drabbat landet. Konsekvensen av detta blir att det finns en medvetenhet om krisen i Syrien bland det svenska folket medan krisen i Jemen förblir okänd för många precis som rapporten från Läkare utan Gränser har visat.

Studien belyser att de diskursiva strukturer som påverkar nyhetsrapporteringens utformning, förutom medlidandets politik, är bland annat orientalism och nyhetsvärdering. Analysen har bland annat visat att den orientaliska diskursen kring ”vi” och ”dem” och ”den andre” präglar rapporteringen. Det har tagit sitt uttryck i vilka ämnen som har varit i fokus i rapporteringen och vilken bild man har förmedlat av de lidande. Men främst har den inneburit att man i rapporteringen förhåller sig till de lidande som ”de andra” vilket i sin tur påverkar hur man förhåller sig till deras lidande. Därför bör orientalism och medlidandets politik förstås som två parallella diskurser som verkar tillsammans i nyhetsrapporteringen och får konsekvenser för hur vi relaterar till det lidande vi ställs inför i nyhetsförmedlingen.

Galtung och Ruges teoribildning kring nyhetsvärdering och dess påverkan på utrikesnyheternas struktur har bidragit till att skapa förståelse för vilka strukturer som formar nyhetsrapporteringen från Jemen och Syrien. Etnocentrismen i nyhetsförmedlingen har visat sig ha inverkan på vilka händelser som har uppmärksammats och föreslås även vara en del i förklaringen till varför krisen i Syrien har fått så mycket mer uppmärksamhet än krisen i Jemen. Är en händelse meningsfull i den mening att den kommer att påverka situationen i det egna landet får den uppmärksamhet. Detta tillsammans med strävan efter balans i nyhetsrapporteringen har lett till att situationen i Syrien har fått stor uppmärksamhet i svensk nyhetsmedia, till viss del på bekostnad av situationen i Jemen. Som den främsta förmedlaren av medierad erfarenhet har massmedia stort inflytande på vår världsbild. Präglas rapporteringen av medlidandets politik och orientalism kommer även det påverka vår syn på verkligheten. Därför är det viktigt att rapporteringen är balanserad. Som medieconsument är det viktigt att ha insikt om de strukturer som påverkar nyhetstexten för att kritiskt konsumera medieinnehållet. Denna uppsats har bidragit med kunskap om vilka uttryck de underliggande strukturerna tar sig i nyhetsrapporteringen. Det finns som nämndes i analysen även andra förklaringar som på grund av uppsatsens omfattning och inriktning inte diskuteras i denna uppsats.

Det är viktigt att ha i åtanke att uppsatsens empiriska material bara utgör en bråkdel av all nyhetsrapportering och möjligt är att ett annat empiriskt material hade lett fram till andra resultat. Hade det empiriska materialet exempelvis utgjorts av Sidas tidning *Omvärlden* och Individuell Människohjälp's medlemstidning hade rapporteringen sett annorlunda ut. Men de är tidningar med särskilt fokus på bistånd och riktar sig till människor som redan är insatta eller åtminstone har ett särskilt intresse av humanitära förhållanden i utlandet. Men det bör anses vara av särskilt värde att studera hur rapporteringen har sett ut i så kallad mainstream-media eftersom den når ut till många fler, varav många kanske saknar förkunskap om kriserna i Jemen och Syrien. Uppsatsens analys talar för att rapporteringen från Jemen i mainstream-media har präglats av ett ointresse att sätta de händelser man rapporterar om i sitt större sociala och historiska sammanhang och på så sätt åskådliggöra för läsarna att det som sker i Jemen inte är enstaka bombdåd utan en del av en mycket större kris. Rapporteringen från Syrien däremot har satt de enskilda händelserna i ett större sammanhang av våld och lidande och på så sätt visat för läsarna att det rör sig om något större än enskilda strider och övergrepp.

5 Källförteckning

5.1 Primärmaterial

al-Quaida tar på sig skjutning vid svensk skola (2012-03-19). *Sydsvenskan*.

Aleppos invånare bävar inför attacken (2012-07-28). *Dagens Nyheter*.

Anklagelser om klusterbomber (2012-10-20). *Sydsvenskan*.

Bomb vid begravning (2012-08-06). *Svenska Dagbladet*.

Dödstalet stiger i Jemen (2012-03-07). *Dagens Nyheter*.

Drönarattack i Jemen (2012-02-01). *Svenska Dagbladet*.

Då tog en av militärerna fram en kniv och skar halsen av mitt barn (2012-06-30). *Sydsvenskan*.

Fler flyr till Sverige (2012-08-25). *Sydsvenskan*.

Homs är en förstörd stad (2012-08-25). *Sydsvenskan*.

Lärare vid svensk skola sköts (2012-03-19). *Göteborgs-Posten*.

Oroligheter när Jemen väljer ny president (2012-02-21). *Dagens Nyheter*.

Självmoordsdåd vid militärbas (2012-10-20). *Sydsvenskan*.

Storasystemen väljer hennes man (2012-07-30). *Sydsvenskan*.

Terror skakar svensk skola (2012-03-19). *Svenska Dagbladet*.

Åtta döda i bombexplosion i Beirut (2012-10-20). *Sydsvenskan*.

Ännu ett dödligt bombdåd i Jemen (2012-07-12). *Göteborgs-Posten*.

5.2 Sekundärmaterial

Anderson, N. J. (2012). *The problem of Malawi in western discourse: Power, patronage, and the politics of pity*. City University of New York. *ProQuest Dissertations and Theses* , 193.

Arendt, Hannah (1963). *On revolution*. London: Faber and Faber

Berglez, Peter. 2010. Kritisk diskursanalys. I *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.) 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Boltanski, Luc (1999). *Distant suffering: morality, media and politics*. Cambridge: Cambridge University Press

Chouliaraki, Lilie (2006). *The spectatorship of suffering*. London: SAGE Publications

Chouliaraki, Lilie (2004) Watching 11 September: the politics of pity. *Discourse & society*, 15 (2-3):185-198.

Fairclough, Norman. 2012. Critical Discourse Analysis. I *The Routledge handbook of discourse analysis*, Gee, James Paul & Handford, Michael (red.). London: Routledge

Galtung, Johan & Ruge, Mari Holmboe (1965). The Structure of Foreign News: The Presentation of The Congo, Cuba, Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers. *Journal of Peace Research* 2(1):64-90

Hvitfelt, Håkan (1985). *På första sidan: en studie i nyhetsvärdering*. Stockholm: Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar

Jones, B. A. (2011). *Hurricane katrina, the politics of pity, and the news media*. University of Michigan. *ProQuest Dissertations and Theses*, 195.

Läkare utan gränser, *Kriserna som svenskarna glömt*. 2012

Migrationsverket.se1 = <http://www.migrationsverket.se/info/5206.html>,
<http://www.migrationsverket.se/info/6571.html> [hämtad: 2013-01-28]

Migrationsverket.se2 =

<http://www.migrationsverket.se/download/18.43648b4513b902d42692f62/Inkomna+ans%C3>

%B6kningar+om+asyl+2012+-+Applications+for+asylum+received+2012.pdf [hämtad: 2013-01-28]

Said, Edward W. (1993). *Orientalism*. Stockholm: Ordfront

Scb.se = http://www.scb.se/Pages/SSD/SSD_TablePresentation____340486.aspx?rxid=30c1af65-4ba7-4bcb-b972-e289113a1a22 [hämtad: 2013-01-25]

Silverstone, Roger (2007). *Media and morality: on the rise of the mediapolis*. Cambridge, UK: Polity Press

Silverstone, Roger (2003). Proper distance i *Digital media revisited: theoretical and conceptual innovation in digital domains*. Liestøl, Gunnar, Morrison, Andrew & Rasmussen, Terje (red.). Cambridge, MA: MIT Press

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2002). *Discourse analysis as theory and method [Elektronisk resurs]*. London: Sage Publications Ltd

UD-rapport=<http://www.manskligarattigheter.se/sv/manska-rattigheter-i-varlden/ud-s-rapporter-om-manska-rattigheter/mellanostern-och-nordafrika?c=Syrien> [hämtad: 2012-11-22]

Utrikesdepartementet1= <http://www.regeringen.se/sb/d/2688/a/82149> [hämtad: 2012-11-20]

Utrikesdepartementet2= <http://www.regeringen.se/sb/d/15727/a/195124> [hämtad: 2012-11-20]

Utrikesdepartementet3= <http://www.regeringen.se/sb/d/2688/a/61427> [hämtad: 2012-11-20]

Utrikesdepartementet4= <http://www.swedenabroad.com/sv-SE/Ambassader/Damaskus/Reseinformation/Reseinformation-Syrien/> [hämtad: 2012-11-22]